

SPRÅKLIG SAMLING

NR. 1
FEBRUAR/
MARS

1963
4. ÅRGANG

LØSSALG 50 ØRE

GITT UT AV LANDSLAGET FOR SPRÅKLIG SAMLING

VI MÅ FORNYE REISKAPEN

„Sproget” har alltid vore i fare

Det er vanskelig for meg å begripe at motstanden mot eit sams skriftspråk i Norge skal vere så stor som han er. Stor frå begge kantar, men størst frå dei som seier seg å ha til oppgåve å «bevare de dannede klassers sprog».

«Sproget» har alltid vore i fare. Da underskrivne tok til på folkeskolen, streva vi ennå med pure dansken. I lesebøkene var det til og med stor bokstav for kvart substantiv — for ikkje å nemne øer og fjelde, bøger og piger og grædende børn. Men så fekk vi øyer og fjell og harde konsonanter, og så vart det straks eit ramaskrik frå dei som sa seg å representere kulturen. Og sia har «sproget» vore i fare for kvar ny rettskriving.

Eg var 25 år gammal da eg gjekk over frå bokmålet til nynorsken. Denne låg nærmare dialekten og morsmålet og gav lettare og meir naturleg uttrykk for det eg hadde på hjarte. Like vel skal eg ærlig vedgå at eg av gammal vane framleis like så lett kan lese prosa på bokmålet. Dette er vel sik-

Hans Hyldbakk.

kert medverkande årsak til at eg med såpass lett hjarte gir avkall på så mange avleggse og konservative ord og vendingar i nynorsken for å nærme meg bokmålet. Derfor er det vel og at eg med stor glede ser den dagen imøte da det norske folket kan stå samla kringom eit felles skriftspråk med all øydande språkstrid bak seg.

Det er noko merkelig med språket. Det er med språket vi gir uttrykk for tankane og kjenslene våre og gir andre menneske del i desse. Derfor blir språket

(Forts. s. 2)

Vi må samle oss om Norsk Språknemnd

Gode forhold for Libertas og Riksmålsforbundet

Det er eit vanlig syn mellom folk at nå må vi til å gjøre oss ferdig med språkstriden her i landet. Vi har mange andre ting å slåst med og for. Ein gang var kanskje denne striden nødvendig. Når eit talespråk skal få sin skriftnormal, må det koste litt. Og lausrivinga

frå dansken kosta oss både tid og strid. Vi kan diskutere til evig tid om det kunne eller burde ha gått lettare. Men nå må vi vel vere ferdig med dette. Og da må vi kunne finne fram til eitt skriftspråk. Lat oss sjå på enkelkmennene. Dei hadde så mye sunn sans at dei smelta saman dei to språka sine til eitt. Alle må vere enige i at engelsk er eit rikt og praktisk og vakkert språklig uttrykksmiddel. Dei store diktarane kan bruke dette språket. Og mannen i gata får sagt det han vil på dette same språket.

Vi har og ei historisk utvikling bak oss som gjør ein slik utviklingsgang naturleg når det gjeld språket. Framtidsspråket vårt må bli så romslig at det kan ha røter tilbake både i folkelig talespråk og den gamle dansk-norske skriftnormalen. Det må bli resultatet av ei fri og naturleg språkutvikling i vårt land. Og nå har Stortinget skapt eit godt instrument til romslig språkrøkt. Det burde vi vere svært glade for. Det er Norsk Språknemnd alle radikale krefter må samle seg om i dag, og all-

(Forts. s. 2)

Nordmøre folkehøgskule

I NYTT HUS VED 50 ÅRS JUBILEET

Det var ein stor dag for oss som arbeider her på skolen, da vi den 24. september 1962 kunne ønske dei nye elevane velkomne til skolen i den nye foredragssalen. Med det for vi likesom forbi ein milestein på vegen. Det har vore mange før i dei snart 50 åra skolen har vore i gang, og mange er att får vi vone. Somme av dei skulle vi helst nått fram til og fare forbi di før di heller.

Dei fleste kjenner kans-

skje til at det var i 1913, den 12. oktober, at Henrik Rytter opna det første vinterkurset på Nordmøre Folkehøgskule. Da var Gjemnes skolestaden. Diverre fekk Rytter ikkje halde på meir enn 3 år. Det vart stor strid om kvar skolen skulle ligge, men endskapen vart at han i 1919 vart flytta til Surnadal, der han sia har vore.

Etter krigen var husa

(Forts. s. 3)

Mine Kristusframstillinger i maleri og mosaikk

Av Kalla Skrøvseth

Det er ca. 13 år nå siden jeg malte mitt første Kristusmaleri. Det var det lille Jesusbarnet på mors fang.

Jeg bodde midt i Oslo's sentrum den gangen. Hadde

bare ristet på hodet. Jeg syntes det lå så alt for høyt for meg. Bare de aller beste måtte innlate seg på noe så stort og hellig, tenkte jeg. Dog var det en stille lengt

Mosaikk-relieff utført i antikkglass og gull. Størrelse 1,75 × 1 m. En treklang i form og farge. Synderen, Korset og Frelseren i rødt, gull, gult og hvitt, som hovedfarger, på blå murvegg.

Kalla Skrøvseth, 1960.

nettopp vært på besøk hos en maler, og han hadde da malt et lite maleri av Korsfestelsen.

Jeg var veldig betatt av det vesle maleriet, og satt i stum beundring en lang stund. Plutselig sa maleren: «At ikke du maler bibelske motiver? Det skulle du gjøre!» «Å ne-i,» sa jeg, og i mitt indre etter at også jeg en gang måtte få lov til å male Jesus.

Like etter vågde jeg meg altså til å male mitt aller første — og det ble så Jesusbarnet på mors fang.

Tre år seinere fikk jeg min første oppgave med Kristus som det sentrale midtpunkt på et 16 m² stort lerret.

Etter hvert er det blitt mange.

Men hver gang jeg går til en slik oppgave, er det all-

(Forts. s. 2)

LEIF FISCHE:

UNGDOMMEN OG SPRÅKET

Det er ikkje så greitt å vere ungdom i dag. Det er mange ting ein må gjere seg opp ei meining om. Ikkje minst språket kan valde vanskar. Her blir det ofte slik at ein vinglar fram og tilbake, og da kan det vere bra å få hjelp. Det er alltid nok av dei som vil hjelpe, men det er ikkje alltid det blir drive ærlig spel. Meinngane kan komme godt tildekte og i små porsjonar. Eg kan ta eit døme.

I pinsa 1960 var eg og med på eit kurs for gymnasiastar som Libertas hadde på Ellingård. Vi hadde der noen fine dagar med nok av god mat og fritid, og dette kosta oss ingenting. Alt dette skulle nok gi oss den rette Libertas-ånda. Og det vanta heller ikkje på riksmålspropaganda.

Nils Kiær hadde det slik at han ikkje kunne like målfolk, fråhalds-

folk og venstrefolk. Både på skolen og utanfor skolen har eg møtt folk som har hatt det på same måten. Mange landsungdommar som kjem til ein by for å gå på skole, tåler ikkje denne motgangen, dei fell ifrå. Redsla for å bli kalla fanatikar gjør nok og sitt. Så varer det ikkje lenge før dei tykkjer at radikal språkbruk er fremmend og rar, akkurat som mange av bykameratane tykkjer det. Som gutunge var eg mye i lag med ein gammal gardbrukar og hesthandlar som var god til å svare for seg. Ein av replikkane hans var: «Pilatus tala med sin forstand, og det var ingen som undrast på han.» Eg har ofte hatt lyst til å svare det same til riksmålsfok som er like fanatiske som dei vil ha det til at eg er.

Vårsøg

No skin de sol i høgste Svealiå.
No blir det vår, de kjenne e så vel.
De song så tongt krenge alle dalasiå,
å synnavinn, han kjem å gjer me sel.

Når sommarn kjem, da blir det fint e fjellå,
da ska e dit å hør kår bekkjinn song,
å kliv te topps i brattast berjestellå,
å vea gras å tort å tågberlong.

E kjenne lokt tå gras krenge alle haua,
å sola skin, å bjøllåin kleng så kløkt.
Å tjønninn legg så blank der e ska laua,
me berg ekrenge, der e kan sol me trøgt.

Å du, å du kår sårt å selt e stoinna,
når sola skin frå kvite høgda ne.
Da væt e vår'n, han e kje lenger oinna,
at e får levva slik æn sommar te.

Da væt e vesst at bekkjinn legg å venta
poinn kalla isa me så sval æn drekk.
Når hausten kjem å sistkvellkløva henta,
da ska e takk sær sommarn så e fekk.

VI MÅ SAMLE OSS — forts. fra s. 1

Kva brukar Libertas alle pengane til?

språklig konservatime burde kunne glede seg over at språket endelig kan bli vakt av eit slikt organ.

Her på Nordmøre vart språkreformert tatt opp for over 100 år sia av noen framsynte menn, og i over ein mannsalder har nynorsk skriftspråk vore i bruk i skole, kyrkje og administrasjon. Det er rimelig at folk på desse kantane ikkje vil gi opp denne saka før ho har fått ei rimelig og god løysing. Vi tykkjer at styremaktene legg forholda for vel til rette for slike organ

som Libertas og Riksmålsforbundet. Vi tvilar på at dei vil få mykje takk for det. I alle fall nektar vi å tru at våre politiske leiarar er redde for å ta ihop med desse gigantane frå den økonomiske verda.

Vi som lever vårt kvar-dagsliv ute i provinsen kan ikkje makte stort mot dei. Nesten daglig blir vi bombarderte av aviskampanjane som Riksmålsforbundet arrangerer. Skriv vi eit lite avisinnlegg, blir det hardhendt retta.

Er det dette dei vil kalle «fri sprogutvikling»? Eg har spurt om det ofte, og eg vil halde fram å spørre heilt til eg kan få eit brukbart svar: Kva brukar Libertas alle pengemidlane sine til? Dagbladet er til vanlig svært interessert i slike saker, kvifor tar ikkje dei opp denne saka? L.

SURNADAL SAMVIRKELAG

med sine

7

UTSALG

når alle forbrukere i

SURNADAL

Frida Andreassen

SURNADAL

MANUFAKTUR

KORTEVARER

FRUKT

ESSO - Bensinstasjon

«SPROGET» HAR ALLTID — forts. fra s. 1

Forklarlig, men ikkje forsvarlig at enkelte rasar mot språksamlinga

ein del av oss sjøl og kan for mange kjennast like vanskelige å forandre som eigen personligdom og karakter. Dette gjeld sjølsagt først og fremst forfattarane som i særlig monn har språket til reiskap. Det kan derfor vere forklarlig, men ikkje forsvarlig at slike kjende forfattarar som Bjerke og Øverland m. fl. rasar mot språksamlinga. Forutan det at dei ottast for at dei radikale formene skal slå reiskapen ut av hendene på dei, kjem kanskje og den pinlige tanken at det dei alt har skrive og vunne seg eit namn på, skal bli for gammaldags i språkdrakta for kommande ætter. Ein slik otte må i alle tilfelle vere grunnlaus. For enno les vi da både Holberg og Petter Dass med stort utbytte på originalspråket.

Når det gjeld språket som åndelig reiskap, er det heller ikkje grunn til otte. For her er det enda ein merkelig ting å peike på: Om det svir litt i førstninga å kaste over bord avleggse ord og former, så går det ikkje lang tid før ein er så innlevd og vant med dei nye at desse er like umissande og kjære som dei gamle var. Dette er i kvart fall mi røynsle. Og når det kjennest slik for meg som er blant dei fattige i ånden, kor mykje mindre grunn skulle det vere til otte for dei store ånder, som med si rike skaparevne kan sprengje alle

band og bryte seg gjennom formene til evig residens på parnasset.

Eg har aldri høyrte at jordbruket har stagnert om bøndene har teke meir tidsmessige maskiner og reiskapar i bruk. Heller ikkje vil eg tru vi får noko åndelig eller litterært tomrom om skribentane våre går til fornying av verktyet. Når vi først fram til språklig samling, kan vi sia flikke på reiskapen etter behov. For da kan det gjerast utan omsyn til prestisjen.

Hans Hyldbakk.

KRISTUSFRAMSTILLINGER

— forts. fra s. 1.

tid like stort og hellig for meg, og jeg går til arbeidet med ydmykhet, takk og bønn.

«Jeg løfter mine øyne opp til fjellene; hvor skal min hjelp komme fra? Min hjelp kommer fra Herren, himmels og jordens skaper.» 121. 1—2.

De fleste Kristusframstillingene i mine arbeider knytter seg til forsoningen, helst som komposisjon, med Korset eller andre symboler — og så, oppstandelsen, med seier over død og grav.

Oftest har jeg Jesus med de naglemerkte hender.

«Jeg kysser dine hender med sår og naglegap. de som så selsomt vender til vinning alt mitt tap. De hender som har skrevet med blod og naglespiss mitt hjerte frihetsbrevet, min barneretts bevis.»

De fleste idéer får jeg direkte fra Bibelen. Ingenting kan som Bibelen gjøre meg både glad og grepet og inspirere meg til å yte til det ytterste — nyanser fra det dypeste mørke, uforståelige til det høyeste lys!

Både form og farge i selve komposisjonene prøver jeg så langt råd er å få til å passe inn i arkitekturen som bygget eller rommet er holdt i. Tidens arkitektur krever tidens form for utsmykking. En kan etter min mening lage ting til moderne hus uten å være nonfigurativ.

Ingen vet bedre enn jeg selv at mine Kristusframstillinger er langt fra fullkomne! Men jeg arbeider stadig videre med denne rike oppgave, og finner alltid noe nytt som jeg gjerne vil få fram.

Mitt motto og min bønn er: Av Guds nåde — til Guds ære! Kalla Skrovseth.

Odd Solumsmoen

Den svenske regjeringa har tildelt den norske forfatteren og kritikeren Odd Solumsmoen et reisestipend på 3000 kroner. Det er et utvekslingsstipend. Tilsvarende gis til en svensk kritiker.

Olaf Moen Eftf.

☆ T. V.

☆ RADIO

☆ SPORT

SURNA

Paneler og Golv av

Nordmørsfuru

varer lengst —

kom og sjå lageret vårt

☆

Surna

Emballagefabrikk A.L.

SURNA

De vil trives på

SURNADAL HOTEL

SURNADAL

SIGURD SÆTER

Mote - Broderi

Manufaktur

Herre- & Damekonfeksjon

Presanggjenstander

SURNA

O. MAUSET

BOKHANDEL

SURNA

